

STORTINGET

Innst. 229 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:52 S (2024–2025)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om lovfesting av fritidstilbud

Komiteens behandling

Komiteen inviterte til skriftlige høringsinnspill i saken og mottok i alt elleve innspill som er publisert på stortinget.no.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen fremme en sak om lovfesting av fritidstilbud for alle barn og unge i deres nærmiljø. Forslaget skal sikre kommunal frihet til å utforme egne løsninger sammen med frivilligheten, men med krav til bemanning og kompetanse og unges rett til medvirkning.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge har tilgang på en utstyrssentral som låner ut utstyr av god kvalitet, og der lånerens sikkerhet og personvern vektlegges. Det må i en slik sammenheng gjennomføres en helhetlig kartlegging av ulike utstyrsordninger, og det må utarbeides veiledende retningslinjer.
3. Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 foreslå en tilskuddsordning for kommuner som ønsker å etablere eller ruste opp fritidsklubber og ungdomshus.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene. Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Mona Nilsen og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Turid Kristensen og fungerende leder Tage Pettersen, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen og Per Olav Tyldum, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Kathy Lie, og fra Venstre, Naomi Ichihara Røkkum, viser til representantforslaget, der det tas det utgangspunkt i barnekonvensjonen og gis en historisk beskrivelse av fritidsklubber. Videre beskrives forhold i storbyer, og spesielt i Oslo, hvor vanskeligstilt ungdom trenger et sted «å henge».

Komiteen merker seg at forslagsstillerne på dette grunnlag argumenterer for lovfesting av fritidstilbud for alle barn og unge i deres nærmiljø, tilgang på utstyr fra utstyrssentral og en tilskuddsordning for kommunenes satsing på fritidsklubber og ungdomshus.

Komiteen viser til at barne- og familieministeren i brev datert 5. mars 2025 redegjør for sitt syn på forslagene. I brevet vises det til utredninger om tilbudet i dag og forslag til tiltak. Komiteen merker seg at lovfesting ikke har blitt anbefalt, og at det heller ikke er utredet hvilke konsekvenser, herunder økonomiske, som vil følge av en eventuell lovfesting. En lovfesting vil blant an-

net måtte veies opp mot andre pålagte oppgaver for kommunene. Når det gjelder midler til utstyrssentraler, fritidsklubber og ungdomshus, så er disse allerede støttet over statsbudsjettet, så det blir en avveining i budsjettbehandlinger hvor mye som skal settes av til slike formål.

Komiteen har mottatt en rekke høringsuttalelser om saken. Langt de fleste støtter en lovfesting, og flere er opptatt av at lovfestingen ikke kun skal omfatte fritidsklubber, men også andre tilbud. Flere av høringsuttalelsene påpeker at lovfestingen må gjelde alle brukergrupper, uavhengig av f.eks. funksjonshemming, utviklingshemming, sosioøkonomisk bakgrunn, alder, kjønn, seksuell orientering og etnisitet. Komiteen merker seg at ingen av uttalelsene drøfter lovfesting opp mot andre kommunalt pålagte oppgaver.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, stiller seg bak forslagsstillernes intensjoner om å øke antallet fritidsklubber og åpne møteplasser for barn og unge. Det trengs gode fritidstilbud og trygge arenaer med kloke voksne tilgjengelig for alle barn og unge.

Fritidsklubber spiller en viktig rolle som en åpen møteplass for mange barn i Norge, og de har fungert som et viktig sosialpolitisk verktøy gjennom mange år. Flertallet viser til Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele, der det vises til at:

«Fritidsklubbene har eksistert som eit tilbod til ungdom i Noreg sidan 1950-åra. Fritidsklubbene blei etablerte som ein del av eit sosialpolitisk tiltak, der ein av grunnane var rus- og kriminalitetsforebygging. I dag er fritidsklubbene like mykje eit kulturpolitisk verkemiddel som eit lågterskel kulturfritidstilbod for ungdom. Dessutan har fritidsklubbene vore og er framleis viktige for utviklinga av dei populærkulturelle uttrykka, og dei fungerer som ein opplæringsarena både i det å stå på, men også bak ein scene. Fritidsklubbene er i tillegg arenaer for utvikling av film, dataspel, e-sport med meir.»

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil løfte frem fritidsklubbene som en viktig del av dagens kamp mot ulikhet og utenforskap. En forutsetning for den norske velferdsstaten er at vi har små forskjeller, og at alle har like muligheter. Alle mennesker er født ulike og med forskjellige forutsetninger. Dette flertallet mener det er viktig at samfunnet legger til rette for at ulike forutsetninger ikke skal være et hinder for at alle skal lykkes. Ulikhet og sosial urettferdighet er skadelig for fellesskapet. Derfor er det viktig med arenaer hvor særlig barn og unge møtes på tvers av kulturell, religiøs, sosial og økonomisk bakgrunn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, deler også forslagsstillernes intensjon om at alle barn og unge skal ha tilgang på en utstyrssentral som låner ut gratis sports- og fritidsutstyr. Flertallet viser i den sammenheng til at det er gitt betydelig statlig økonomisk støtte til slike tilbud de senere årene.

Når det gjelder forslag 3, der regjeringen bes foreslå en tilskuddsordning for kommuner for å etablere eller ruste opp fritidsklubber og ungdomshus, viser flertallet til at dette allerede er ivarettatt gjennom tilskuddsordningene for inkludering av barn og unge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at denne ordningen er økt betraktelig under regjeringen Støre.

Disse medlemmer viser videre til at det i brevet fra Barne- og familiedepartementet løftes frem flere tiltak fra regjeringen for å styrke feltet. Her nevnes blant annet at regjeringen som en oppfølging av handlingsplanen «Alle inkludert!» har kommet med en ekstrasbevilgning på til sammen 14 mill. kroner til Ungdom og Fritid for å bidra til et kvalitetsløft i fritidsklubber lokalt. Tilskuddsordningen til inkludering av barn og unge har økt med over 230 mill. kroner og er nå på 758 mill. kroner. Gjennom denne ordningen kan offentlige instanser, frivillige og private aktører søke tilskudd til blant annet utstyrssentraler, fritidskasser og etablering og drift av fritidsklubber.

Disse medlemmer mener at lovfesting av fritidstilbud ikke er riktig vei å gå for å sørge for at alle barn og unge har trygge og gode arenaer på fritiden. Disse medlemmer viser til at det i svarbrevet fra barne- og familieministeren pekes på at det ikke er utredet hvilke økonomiske konsekvenser en eventuell lovfesting vil føre til. Det løftes også frem at det totale styringstrykket mot kommunene allerede er stort i dag, og at mange kommuner har en presset økonomi og mangler arbeidskraft i viktige tjenester. Disse medlemmer mener man må være forsiktige med å påføre kommunene enda flere lovpålagte oppgaver. I mange kommuner rundt omkring gjøres det nå store usosiale kutt som rammer for eksempel tilbud til barn og unge. Lovfesting av ytterligere flere oppgaver kan bety at kommunene må kutte eller nedprioritere andre oppgaver som er viktige for barn og unge.

Disse medlemmer vil løfte frem regjeringens innsats for å gi kommunene bedre forutsetninger for å gi gode tjenester over hele landet. Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker å få ned forskjellene mellom folk og har jobbet for en mer rettferdig og omfordelende politikk for å sikre alle gode og likeverdige tjenester. Det har disse partiene gjort blant annet ved å foreslå endringer i inntektssystemet, som ble vedtatt i Stortinget i 2024. Det er kommunene som har ansvar for de fleste

tilbudene til barn og unge i hverdagen, som barnehage, skole og åpne møteplasser for barn og unge. Derfor mener disse medlemmer at det er viktig å jobbe for at kommunene får bedre økonomi, som gir mulighet til å videreutvikle gode tilbud til alle i kommunen, særlig barn og unge.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Framstegspartiet deler ønsket til forslagsstillarane om å sikre barn og unge ein trygg og god stad å vere på fritida. Ungdomshus, grendehus, samfunns-hus og andre organisasjonseigde hus er ein viktig infrastruktur for fritidstilbod og kultur i heile landet. I dei om lag 5 500 husa blir det kvar veke arrangert ungdomsklubbar, barkediskotek, kor-, band-, teater- og danseøvingar, husflidskveldar og kurs av ymse slag. I tillegg er desse husa viktige arenaer for lokalsamfunna og for lokal beredskap i krisesituasjonar.

Om lag 60 pst. av desse 5 500 husa blei bygd mellom 1880 og 1960 og har tilsvarende behov for oppgradering og vedlikehald. Utanom reint vedlikehald får ikkje eigaraga søke momskompensasjon for påbygg, nybygg og ombygging med dagens ordning. Om det til dømes trengst å gjere eit toalett større for å få plass til ein rullestolbrukar, er dette rekna som ombygging, tilsvarende om ein ønskjer å byte ut det gamle blikktaket med nytt og betre materiale. Desentralisert ordning for tilskot til kulturbygg er i dag den einaste offentlege tilskotsordninga for frivillige organisasjonar som eig og driftar ungdomshus, folkets hus, bedehus eller liknande. Her er det kommunane sjølv som set prioriteringane, og over tid har det vist seg at særst lite av ordninga går til dei frivillige laga. I 2023 gjekk om lag 16 pst. av potten på snautt 84 mill. kroner til organisasjonseigde bygg. Ifølgje Huset i Bygda, som har jobba med organisasjonseigde bygg i Sogn og Fjordane sidan 2010, er det i dag eit etterslep på om lag 2 mrd. kroner. Lokalsamfunna sjølv greier å samle inn mykje av dei midlane som krevst, men det trengs eit større løft om me skal snu trenden med at stadig fleire av desse husa blir rivne eller berre står og rotnar på rot.

Desse medlemene meiner det er viktig å sikre den kulturelle infrastrukturen vår, som gir rom og moglegheiter til å tilby fritidstilbod til barn og unge i heile landet. Desse medlemene meiner òg at det ligg ein viktig miljøgevinst i å ta vare på dei eksisterande bygga våre i staden for å stadig bygge nytt.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet fremjar difor følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa gi organisasjonseigde kulturbygg høve til å søke om momskompensasjon for nybygg, påbygg og ombygging i tillegg til vanleg vedlikehald.»

«Stortinget ber regjeringa greie ut ein særskild pott for frivillige lag innanfor Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg eller på annan måte sørge for at fleire middel kjem fram til dei frivillige, og kome attende til Stortinget på eigna måte.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre er opptatt av at alle barn og unge skal ha en god og meningsfull fritid. Fritidsaktiviteter er en viktig arena for inkludering, fellesskap og mestring. For mange barn gir en fritidsaktivitet et sted å høre til og til å få fine opplevelser sammen med venner og klassekamerater. Mange barn opplever likevel at økonomi er en barriere for å kunne delta i de fritidsaktivitetene de ønsker, med det utstyret som trengs. Foreldrenes økonomi skal ikke være et hinder for at barn skal kunne delta i fritidsaktiviteter. Høyre og Venstre har derfor prioritert tiltak både for å styrke familienes økonomi og lag og organisasjoners muligheter til å holde kontingenter og treningsavgifter nede, og hente inntekter fra andre steder enn de offentlige budsjettene. Dette handler blant annet om gode tilskuddsordninger, økt barnetrygd, skattelettelser til vanlige folk, økt skattefradrag for frivillige organisasjoner og gjeninnføring av gaveforsterkningsordningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil vise til at Høyre, i samarbeid med kommunene og frivilligheten, vil sikre at alle barn og unge kan delta på minst én fritidsaktivitet, og styrke utlånsordninger for utstyr. Disse medlemmer vil peke på at i Høyres program for neste stortingsperiode satses det på en rekke tiltak som skal bidra til dette. Høyre vil blant annet bidra til at fritidsklubbene skal kunne tilby aktiviteter som gir barn og unge en god fritid, og som forebygger utenforskap og styrker sosial inkludering. Det er viktig for Høyre at frivillige organisasjoner, kultur- og fritidsaktiviteter får god tilgang til lokaler og arealer, og det å legge til rette for gratis utlån av offentlige bygg utenom arbeidstid vil bidra til det. Det må også legges bedre til rette for møteplasser for dataspilling og den digitale kulturen, gjerne i samarbeid med lokale idrettslag, fritidsklubber og andre frivillige organisasjoner, og for flere og bedre arenaer for egenorganisert aktivitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil peke på at mange kommuner står i en vanskelig situasjon med svært stram kommuneøkonomi. Disse medlemmer mener at det er kommunene som best kjenner situasjonen i sin kommune, og også hvordan de best kan sørge for at barn og unge får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Disse medlemmer mener at kommunene må ha en lokal handlefrihet og mulighet til å prioritere det som er riktig for dem. Disse medlemmer synes derfor ikke at en nasjonal lovfesting er riktig vei å gå i dagens situasjon.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener at barn og unge er vår viktigste ressurs. Å delta i sosiale fellesskap og aktiviteter er en viktig verdi i samfunnet. Noen barn kan ikke delta i fritidsaktiviteter på grunn av foreldrenes økonomiske situasjon. Det kan øke sjansene for sosial ekskludering og ensomhet. Dette medlem viser til at de viktigste tiltakene vi kan gjøre for at barn skal kunne delta, er å gi familiene bedre økonomiske vilkår. Det gjøres med lavere skatter og avgifter, slik at folk får beholde mer av egne penger. Et annet viktig grep er å gi frivilligheten gode rammevilkår, ved å forbedre mva.-kompensasjonen, øke skattefradraget for gaver til frivillige organisasjoner og gjeninnføre gaveforsterkningsordningen, for å nevne noe.

Dette medlem viser til at kommunene i dag selv er ansvarlige for fritidsklubber og ungdomshus. I 1997 ble tilskuddsordningen til investeringsformål i ungdomslokaler m.m. avvirket og lagt inn i rammetilskuddet til kommunene. Kommunens ansvar for slike tilbud er et utslag av prinsippet om kommunalt selvstyre.

Dette medlem viser også til paradokset i forslaget om lovfesting. På den ene siden foreslår forslagsstillerne lovfesting av fritidstilbud i alle kommuner med krav til grunnbemanning og kompetanse, samtidig som kommunene inviteres til å utforme egne løsninger sammen med frivilligheten. Dette medlem er av den oppfatning at fastspikrede løsninger på nasjonalt nivå aldri vil kunne oppfylle kommunenes behov for lokal handlefrihet og selvstendighet, og vil heller ikke bidra til å styrke frivilligheten. Dette medlem er opptatt av å legge til rette for at frivilligheten vokser nedenfra, fri fra politisk styring og med mulighet til utvikling på egne premisser.

Komiteen mener at utlånsordning av utstyr er bra, og BUA og Skattkammeret er to gode eksempler på dette. BUA, som står for Barn-Unge-Aktivitet, og Skattkammeret er nasjonale, ideelle organisasjoner som gjør det enklere for barn og unge å prøve flere og mer varierte aktiviteter – uten å øke forbruket. De tilbyr gratis utlån av utstyr til alt fra sport til friluftsliv, slik at alle får muligheten til å delta uansett økonomiske forutsetninger. Deres mål er å fremme aktivitet, inkludering og bærekraft gjennom deling og gjenbruk, slik at barn og unge kan oppleve gleden ved mestring og utforskning på en miljøvennlig måte. BUA ble stiftet i 2014.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at allerede under regjeringen Solberg fikk BUA midler over statsbudsjettet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet mener det er riktig å vurdere slik støtte i budsjettbehandlingen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker å poengtere at selv om barne- og familieministeren i sitt brev datert 5. mars 2025 viser til at utredningen av rammevilkårene for fritidsklubbfeltet ikke anbefaler lovfesting av fritidstilbud, er det viktig å få frem at utredningen ikke tydelig konkluderer i spørsmålet om lovfesting. Utredningen er tydelig på at kulturskolen og bibliotekene eksplisitt omtales i lovverket, i motsetning til fritidsklubbfeltet, og viser til at denne manglende lovfestingen fører til at fritidsklubbfeltet i større grad enn de andre to feltene, er overlatt til kommunene å finne rom til å prioritere. Barne- og familieministeren viser videre til at en lovfesting kan føre til at et tiltak nedprioriteres til fordel for et annet som kommunen vurderer som viktig for barn og unge. Dette medlem mener at mangel på lovfesting i dag fører til at fritidsklubber årlig nedprioriteres og kuttes i kommunale budsjettprosesser. En forskningsrapport fra Telemarksforskning fra 2022 viste at kultursjefene ville prioritert fritidsklubber høyere hvis kulturbudsjettene var større. Over halvparten mener at fritidsklubbene bør styrkes med frie midler. Dette medlem mener at dette viser et stort behov for lovfesting med tilhørende midler, og at det ikke handler om vilje til å prioritere, men muligheten innenfor dagens lovverk og budsjett-rammer.

Barne- og familieministeren deler videre dette medlemms bekymring om at budsjettkutt kan påvirke kvalitet og tilgang til fritidsklubber. Flertallet av høringsinnspillene støtter forslaget og viser til at kommunøkonomien har direkte konsekvenser for fritidsklubber. Ungdom og Fritid rapporterer at nesten 40 pst. av landets fritidsklubber sto i fare for kutt eller nedleggelse i 2025, primært på grunn av kritisk kommuneøkonomi. Dette medlem mener at disse tallene illustrerer et akutt behov for handling for å sikre fritidstilbudenes fremtid og deres rolle som trygge og inkluderende møteplasser for ungdom.

Mannsutvalget anbefalte i NOU 2024:8 å etablere et fritidsklubbtilbud i alle kommuner som en lovpålagt oppgave. Kommunene brukte i 2022 kun 0,17 til 0,21 pst. av sine frie inntekter på fritidsklubber, tilsvarende rundt 737 mill. kroner totalt. Det vises også til behov for en økning på ytterligere 1,3 mill. kroner per klubb for å møte dagens behov. For å sikre fritidsklubber i hver ungdomsskolekrets trengs det rundt 300 nye klubber, med et investeringsbehov på om lag 1,7 mrd. kroner. Statsrådens henvisning til at fritidsklubber mottok 57 mill. kroner i tilskudd til inkludering av barn og unge i 2023, viser at det langt fra er tilstrekkelig for å møte dagens behov uten en økning av antall fritidsklubber.

Den 13. mars 2025 lanserte den regjeringsoppnevnte ekspertgruppen sin rapport «De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt». Ekspertgruppen anbefaler at barn må ha tilgang til en fritidsklubb. Rap-

porten påpeker at kommunenes økonomiske situasjon styrer tilgangen på tiltak til barn. Rapporten viser også til at de har mottatt innspill fra målgruppen som understreker viktigheten av fritidsklubber som en sosial mestringsarena med trygge voksne til stede.

Forslag 2 i representantforslaget innebærer at Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge har tilgang til en utstyrssentral som låner ut utstyr av god kvalitet. BUA, som i dag har 275 avdelinger over hele Norge og per mars 2025 har hatt 3 millioner utlån og 240 000 registrerte låntakere, mener at alle tre forslagene i representantforslaget vil styrke utstyrssentralenes rolle betydelig i å gi barn og unge et godt fritidstilbud sammenlignet med dagens situasjon. BUA har rapportert at deres tilbud bidrar til å redusere økonomiske barrierer for deltakelse i fritidsaktiviteter, noe som er avgjørende for å sikre at alle barn og unge har like muligheter til å delta i helsefremmende aktiviteter. Videre viser BUA til at deres utstyrssentraler fremmer bærekraftig forbruk ved å redusere behovet for at hver enkelt familie må kjøpe eget utstyr.

De tte medlem mener at en lovfesting av utstyrssentraler vil sikre en stabil og forutsigbar finansiering, som igjen vil bidra til å opprettholde og utvide tilbudet. Dette er spesielt viktig i en tid hvor mange familier opplever økonomiske utfordringer som kan føre til at barn ikke lenger får deltatt på aktiviteter som krever kostbart utstyr.

De tte medlem understreker at en helhetlig tilnærming til fritidstilbud for barn og unge er avgjørende for å sikre deres trivsel og utvikling. Ved å vedta alle tre forslagene i representantforslaget vil Stortinget bidra til å sikre at alle barn og unge har tilgang til nødvendige ressurser og arenaer for en aktiv og meningsfull fritid.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa gi organisasjonseigde kulturbygg høve til å søke om momskompensasjon for nybygg, påbygg og ombygging i tillegg til vanleg vedlikehald.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa greie ut ein særskild pott for frivillige lag innanfor Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg eller på annan måte sørge for at fleire middel kjem fram til dei frivillige, og kome attende til Stortinget på eigna måte.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:52 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om lovfesting av fritidstilbud – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 24. april 2025

Tage Pettersen

fung. leder

Silje Hjemdal

ordfører

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/435-

5. mars 2025

Dokument 8:52 S (2024-2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om lovfesting av fritidstilbud

Jeg viser til brev fra familie- og kulturkomiteen 4. februar 2025, med oversendelse av Dokument 8:52 S (2024-2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson. Forslaget fra representantene lyder:

- 1. Stortinget ber regjeringen fremme en sak om lovfesting av fritidstilbud for alle barn og unge i deres nærmiljø. Forslaget skal sikre kommunal frihet til å utforme egne løsninger sammen med frivilligheten, men med krav til bemanning og kompetanse og unges rett til medvirkning.*
- 2. Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge har tilgang på en utstyrssentral som låner ut utstyr av god kvalitet, og der lånerens sikkerhet og personvern vektlegges. Det må i en slik sammenheng gjennomføres en helhetlig kartlegging av ulike utstysordninger, og det må utarbeides veiledende retningslinjer.*
- 3. Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 foreslå en tilskuddsordning for kommuner som ønsker å etablere eller ruste opp fritidsklubber og ungdomshus.*

Som barne- og familieminister er jeg, i likhet med representantene, opptatt av hvordan vi sikrer barns rett til hvile, fritid og lek, som nedfelt i barnekonvensjonens artikkel 31.

Fritidsklubbene er viktige lavterskel møteplasser som brukes av en bred gruppe barn og unge. Samtidig treffer fritidsklubbene i større grad enn andre fritidsaktiviteter ungdom fra familier med lav sosioøkonomisk status og ungdom som har vært involvert i vold, mobbing og regelbrudd. Tilbudet er videre viktig for å bygge trygge relasjoner, særlig med spesielt

utsatte ungdommer, og kan fungere som kontaktpunkt mot tjenester som utekontakt og politi. Fritidsklubbene er dermed et viktig tilbud i kommunenes forebyggende arbeid. Jeg deler bekymringen til representantene om at eventuelle budsjettkutt i kommunene kan få konsekvenser for både kvaliteten på og tilgangen til fritidsklubber for barn og unge.

I 2023 leverte NTNU Samfunnsforskning en utredning om fritidsklubbenes rammevilkår på bestilling fra Barne- og familiedepartementet. Utredningen pekte på at mange fritidsklubber allerede driftes på marginale budsjetter, har lav status i kommunene og varierende ansatteressurser og kompetanse. Utredningen anbefaler på bakgrunn av dette at det arbeides med å sikre bedre finansieringsordninger, større stillingsbrøker, økt status for tilbudet gjennom å utvikle en høyere utdanning for ungdomsarbeidere og at betydningen av egnede lokaler vies mer oppmerksomhet.

Det er kommunene som i størst grad definerer rammebetingelsene for fritidsklubbene. Jeg er samtidig opptatt av hvordan regjeringen kan støtte kommunene i å tilby gode og tilgjengelige fritidsklubbtilbud for alle barn og unge. I denne sammenhengen viser jeg til at regjeringen i handlingsplanen «Alle inkludert!» varslet at vi vil bidra til et kvalitetsløft i fritidsklubber lokalt, blant annet ved å videreutvikle kulturell og digital infrastruktur i fritidsklubber. Kultur- og likestillingsdepartementet har som en oppfølging av tiltaket allerede gitt en ekstrabevilgning til Ungdom og Fritids fond på 4 mill. kroner i 2024 og 10 mill. kroner i 2025. Regjeringen varslet samtidig at vi vil vurdere videre tiltak i arbeidet med stortingsmeldingen om sosial utjevning og sosial mobilitet. Jeg viser også til at Ungdom og Fritid, landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus, i 2024 mottok en tildeling på 270 mill. kroner fra Gjensidigestiftelsen til en 5-årig satsing på fritidsklubbfeltet. Universitetet i Sørøst-Norge har samtidig varslet at de vil starte opp en bachelorutdanning for ungdomsarbeid og fritidspedagogikk høsten 2025. Dette er viktige satsinger for å få til kvalitetsløft av fritidsklubbfeltet og for å følge opp anbefalingene fra utredningen.

Om lovfesting av fritidstilbud

Når det gjelder forslag 1 om lovfesting av fritidstilbud for alle barn og unge i deres nærmiljø, vurderer NTNU Samfunnsforskning utredning lovfesting av fritidsklubbtilbud som et mulig virkemiddel for å øke fritidsklubbfeltets status i kommunene. Utredningen anbefaler imidlertid ikke dette alternativet og peker på at de fleste kommuner allerede prioriterer å drive åpne møteplasser for ungdom. I perioden 2015-2021 var det i gjennomsnitt 78 prosent av kommunene som drev minst én åpen møteplass. Det samlede omfanget med ikke-kommunale fritidsklubber er trolig større.

Jeg er enig i at en lovfesting kan bidra til at alle barn og unge har tilgang til en fritidsklubb og muliggjøre kvalitetskrav til tilbudet fra statlig hold. Samtidig vil en lovfesting innskrenke kommunalt selvstyre. Det er heller ikke utredet hvilke konsekvenser, herunder økonomiske, som vil følge av en eventuell lovfesting. Generalistkommuneutvalget og områdegjennomgangen for økt rammestyring av kommunesektoren peker samtidig på at det totale styringstrykket mot kommunene allerede er for stort. Mange kommuner har presset økonomi og mangel på arbeidskraft i sentrale tjenester. En prioritering av ett tiltak kan dermed bety nedprioritering av et annet tiltak som kommunen vurderer som viktig for barn og unge. Jeg mener derfor at vi bør være tilbakeholdne med å pålegge kommunene ytterligere krav og heller vurdere andre virkemidler for å støtte kommunene i å tilby gode og tilgjengelige fritidsklubbtilbud til alle barn og unge, slik regjeringen er i gang med.

Om utstyrssentraler

Forslag 2 gjelder å sikre at alle barn og unge har tilgang på en utstyrssentral, samt behovet for en helhetlig kartlegging og veiledende retningslinjer. Jeg viser i den forbindelse til punkt i Hurdalsplattformen om at regjeringen vil «Leggje til rette for at innbyggjarar har moglegheit til gratis lån av utstyr til trening og friluftsliv og sørgje for at det blir laga ein plan for tilgang til slikt utlån i kommunane», samt tiltak i handlingsplanen «Alle inkludert!» om at regjeringen vil «lage en plan for utvikling og spredning av utlånssentraler».

Det viktigste statlige virkemiddelet for utstyrssentraler er Tilskudd til inkludering av barn og unge. I 2019 viste en kartlegging gjennomført av Bufdir at 65% av utstyrssentralene mottok tilskudd gjennom ordningen. I 2025 er ordningen på 758,3 mill. kroner, styrket med 231 mill. kroner i denne regjeringsperioden. Regjeringen har gjennom denne tilskuddsordningen allerede gjennomført flere målrettede tiltak for å bidra til flere og bedre utstyrssentraler. I 2023-budsjettet ble ordningen styrket med 96 mill. kroner, hvorav 17,5 mill. kroner skulle prioriteres til søknader om tilskudd til etablering eller drift av utstyrssentraler. Med bakgrunn i krigen i Ukraina, som innebar at flere utsatte barn og unge kom til Norge, ble det i forbindelse med RNB i 2022 også satt av 10 mill. kroner til utstyrssentraler gjennom tilskuddordningen. I 2024 ble det innvilget 278 søknader som omfattet aktivitetstypen utstyrssentraler. I 2017 ble det til sammenligning innvilget 56 søknader om utstyrssentraler gjennom den tidligere tilskuddsordningen Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge. Dette tyder på at styrkingen av ordningen i stor grad har kommet utstyrssentralene til gode.

BUA-nettverket er det største nettverket for utstyrssentraler. Nettverket består i dag av ca. 275 utstyrssentraler i over 205 kommuner. BUA tilbyr blant annet en felles digital løsning for oversikt over utstyrssentraler og tilgjengelig utstyr, samt for utlån av utstyr. Organisasjonen bistår også med veiledning knyttet til etablering av nye utstyrssentraler. BUA har siden 2023 mottatt driftstilskudd direkte fra Bufdir gjennom *Post 61 Tilskudd til inkludering av barn og unge*. Størrelsen på midlene vurderes av Bufdir etter søknad. I 2024 var tilskuddet til BUA på 2,5 mill. kroner, og i 2025 2,7 mill. kroner.

Om ny tilskuddsordning

Når det gjelder forslag 3 om å foreslå en tilskuddsordning for kommuner som ønsker å etablere eller ruste opp fritidsklubber og ungdomshus, viser jeg til at kommuner og andre aktører allerede kan søke om flerårig tilskudd til å etablere, drive og videreutvikle fritidsklubber og andre åpne møteplasser gjennom Tilskudd til inkludering av barn og unge. I 2023 gikk 57 millioner kroner av ordningen til fritidsklubber og andre møteplasser, som er det mest populære tiltaket etter kultur-, ferie- og fritidsaktiviteter. For perioden 2022 – 2024 ble det sendt inn 895 søknader som inneholdt søknad om tilskudd til åpen møteplass, hvor 437 av disse ble innvilget. Dette tyder på at kommuner og andre aktører ønsker å prioritere åpne møteplasser som et tiltak gjennom ordningen. Jeg viser samtidig til at tilskuddsordningen skal evalueres i 2025-2026.

Med hilsen

A handwritten signature in cursive script, reading "Lene Vågslid". The ink is dark and the signature is fluid, with the first name "Lene" and last name "Vågslid" clearly distinguishable.

Lene Vågslid

Kopi

Andreas Kerr-Wang
Ingrid Sand

